
Verdens barn er sårbare for ringvirkninger av pandemien

LEDER

KRISTOFFER BRODWALL

kristoffer.brodwall@gmail.com

Kristoffer Brodwall er ph.d., spesialist i barnesykdommer og overlege ved Haukeland universitetssjukehus.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

KETIL STØRDAL

Ketil Størdal er professor i barnesykdommer ved Universitetet i Oslo og overlege ved Oslo universitetssykehus.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Sykdommen covid-19 rammer i liten grad barn og ungdom. Men de kan bli ofre for at tiltak som skal bremse pandemien, fører til sviktende vaksinerings, sult og mangel på helsetjenester.

Alvorlig forløp av covid-19 forekommer i alle aldre, men svært få unge dør. Mange lavinntektsland har en ung befolkning. I Afrika sør for Sahara er halvparten yngre enn 20 år. For dem er andre trusler mot helsen langt mer reelle.

Økt vaksinasjonsdekning er blant de viktigste årsakene til at dødelighet globalt før fem års alder ble mer enn halvert fra 1990 til 2015. Over 23 millioner dødsfall er unngått pga. bedre vaksinerings mot meslinger (1). I land med mindre utbygde helsetjenester forsterkes basisvaksinasjonen av massevaksinasjonskampanjer. Større ansamlinger av mennesker under slike kampanjer kan medføre smittespredning under epidemier. WHO anbefalte derfor i mars 2020 stans i massevaksinasjonskampanjer i land uten pågående utbrudd av meslinger eller polio (2). UNICEF meldte i april at 37 land med høy

forekomst av meslinger avbryter planlagte massevaksinasjonsprogram i 2020, noe som rammer 117 millioner barn (3). Utbrudd av epidemier som kan forebygges med vaksiner er derfor en åpenbar risiko i kjølvannet av pandemien. Hver dag i 2018 døde 380 barn på verdensbasis av meslinger (1), og utbrudd meldes allerede fra flere steder i Afrika (4).

Det er også grunn til å frykte at behandling av vanlige pediatriiske tilstander svekkes under pandemien, noe som har blitt dokumentert for behandling av ketoacidose hos barn og unge i USA og Italia (5). Under ebolautbruddet i Vest-Afrika i 2014–15 var det trolig langt flere barn som døde av malaria enn av ebola grunnet sammenbrudd i helsetjenestene (6). Forventede konsekvenser av reduserte helsetjenester i en seks månedersperiode tilsier at dødeligheten vil øke med 10–45 % blant barn under fem år i lav- og mellominntektsland (7).

Ifølge Verdens matvareprogram står 135 millioner mennesker i akutt fare for å sulte, over halvparten av disse i Afrika (8). Koronakrisen har påvirket økonomi, handel, reiser og transport på en måte som kan føre til at dette antallet doubles. 386 millioner barn lever i ekstrem fattigdom, og antallet er estimert til å øke med 50 millioner som følge av pandemien (9). For mange barn er skolemat den tryggeste tilgangen til ernæring. Når skolene nå er blitt stengt i mer enn 180 land, har over 350 millioner skolebarn mistet dette daglige måltidet (8).

I kriser er unge jenter særlig utsatt. FNs befolkningsfond anslår at covid-19-pandemien vil føre til en økning på flere millioner tilfeller av barneekteskap og uønskede svangerskap (10). For dem som blir gravide, kan hjelpen bli dårligere. Manglende fødselshjelp er en viktig årsak til dødelighet blant fødende og nyfødte. Dette kan øke i omfang dersom pandemien trekker ressurser vekk fra fødselsomsorgen. Amming er blant de mest effektive tiltakene for å redusere spedbarnsdødelighet (11). Overdreven frykt for smitte av koronavirus fra mor til barn kan føre til at færre velger å amme, selv om internasjonale anbefalinger klart anbefaler amming også om mor er smittet av sars-CoV-2 (12). Det finnes allerede eksempler på at anbefalt oppfølging av nyfødte har blitt nedskalert av hensyn til smittevern (13).

For barns helse globalt innebærer pandemien en krevende balanse mellom nytte av tiltak for å begrense smitte og negative konsekvenser av inngripende tiltak. Pandemien truer med å reversere den historiske framgangen i barns helse. I en FN-rapport sies det: «Barn er ikke ansiktet til denne pandemien, men de risikerer å bli blant de største ofrene» (14).

LITTERATUR

1. WHO. Fact sheet on measles. <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/measles> Lest 13.5.2020.
2. WHO. Guiding principles for immunization activities during the COVID-19 pandemic. <https://www.who.int/publications-detail/guiding-principles-for-immunization-activities-during-the-covid-19-pandemic-interim-guidance> Lest 13.5.2020.
3. UNICEF. Statement by the Measles & Rubella Initiative. <https://www.unicef.org/press-releases/more-117-million-children-risk->

missing-out-measles-vaccines-covid-19-surges Lest 13.5.2020.

4. Strønen A. Verdens største meslingepidemi i skyggen av korona. NRK Urix 11.5.2020. <https://www.nrk.no/urix/verdens-storste-meslingepidemi-i-skyggen-av-korona-1.15012044> Lest 13.5.2020.
 5. Cherubini V, Gohil A, Addala A et al. Unintended consequences of COVID-19: Remember general pediatrics. *J Pediatr* 2020; 221: S0022-3476(20)30578-3. [PubMed][CrossRef]
 6. Parpia AS, Ndeffo-Mbah ML, Wenzel NS et al. Effects of response to 2014-2015 ebola outbreak on deaths from malaria, HIV/AIDS, and tuberculosis, West Africa. *Emerg Infect Dis* 2016; 22: 433–41. [PubMed][CrossRef]
 7. Roberton T, Carter ED, Chou VB et al. Early estimates of the indirect effects of the coronavirus pandemic on maternal and child mortality in low- and middle-income countries. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3576549 Lest 13.5.2020.
 8. World Food Programme. Mitigating the effects of the COVID-19 pandemic on food and nutrition of schoolchildren. <https://www.wfp.org/publications/mitigating-effects-covid-19-pandemic-food-and-nutrition-schoolchildren> Lest 13.5.2020.
 9. United Nations Sustainable Development Group. The impact of COVID-19 on children. <https://unsdg.un.org/resources/policy-brief-impact-covid-19-children>. Lest 13.5.2020.
 10. United Nations Population Fund. <https://www.unfpa.org/news/millions-more-cases-violence-child-marriage-female-genital-mutilation-unintended-pregnancies> Lest 13.5.20.
 11. Sankar MJ, Sinha B, Chowdhury R et al. Optimal breastfeeding practices and infant and child mortality: a systematic review and meta-analysis. *Acta Paediatr* 2015; 104: 3–13. [PubMed][CrossRef]
 12. UNICEF. Infant and Young Child Feeding in the Context of COVID-19. <https://www.unicef.org/media/68281/file/IYCF-Programming-COVID19-Brief.pdf> Lest 13.5.2020.
 13. Abdul-Mumin A, Agbozo F, Abubakari A et al. Maintaining quality newborn care in Ghana amid the COVID-19 pandemic. *Pan Afr Med J* 2020; 35: 6.
 14. FN. Policy Brief: The Impact of COVID-19 on children. <https://unsdg.un.org/resources/policy-brief-impact-covid-19-children> Lest 13.5.2020.
-

Publisert: 15. juni 2020. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.20.0433

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2025 Lastet ned fra tidsskriftet.no 27. desember 2025.